ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

16 ноември 2010 година *

По дело C-76/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Krajský súd v Prešove (Словакия) с акт от 19 януари 2010 г., постъпил в Съда на 9 февруари 2010 г., в рамките на производство по дело

Pohotovosť s. r. o.

срещу

Iveta Korčkovská,

* Език на производството: словашки.

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: г-н L. Bay Larsen, изпълняващ функцията на председател на осми състав, г-жа C. Toader (докладчик) и г-жа A. Prechal, съдии,

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,
секретар: г-н A. Calot Escobar,

след като реши да се произнесе с мотивирано определение съгласно член 104, параграф 3, първа алинея от своя процедурен правилник,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273) във връзка с правната уредба на Съюза, приложима към договорите за потребителски кредит.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Pohotovosť s. r. o. (наричано по-нататък „Pohotovosť“) и г-жа Korčkovská по повод на изпълнението на арбитражно решение, осъждащо я да плати на дружеството, в приложение на разпоредбите на сключен между тези страни договор за заем в размер на 20 000 SKK (663,88 EUR), сумата от 48 820 SKK (1 620,53 EUR), както и лихвите за забава и разноските.

Правна уредба

Правна уредба на Съюза

Директива 87/102/ЕИО

3 Двадесет и пето съображение от Директива 87/102/ЕИО на Съвета от 22 декември 1986 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит (ОВ L 42, 1987 г., стр. 48; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 252), изменена с Директива 98/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година (ОВ L 101, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 210, наричана по-нататък „Директива 87/102“), гласи следното:

„като има предвид, че докато настоящата директива предвижда определена степен на сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит и определено ниво на защита на потребителите, държавите членки не трябва да бъдат възпрепят-

ствани [да запазват или] да приемат по-строги мерки за защита на потребителя с оглед на задълженията им, произтичащи от Договора“.

4 Член 1 от Директива 87/102 гласи:

„1. Настоящата директива се прилага по отношение на договорите за кредит.

2. По смисъла на настоящата директива:

а) „потребител“ означава физическо лице, което при сделки, обхванати от настоящата директива, действа за цели, които могат да бъдат считани като излизащи извън неговата търговска или професионална дейност;

б) „кредитор“ означава всяко физическо или юридическо лице, което предоставя кредит в рамките на упражняването на своята търговска или професионална дейност, или обединение от такива лица;

в) „договор за кредит“ означава договор, по който кредитор предоставя или се задължава да предостави на потребител кредит под формата на разсрочено плащане, заем или всяка друга подобна форма на улеснение за плащане.

[…]

г) „общия разход [по] кредита за потребителя“ означава всички разходи, включително лихви и други тежести, които потребителят заплаща за кредита;

д) „[годишен процент на разходите]“ означава [общия разход по] кредита за потребителя, изразен в годишен процент върху размера на отпуснатия кредит, и изчислен в съответствие с член 1а“.

5 Член 1а от тази директива предвижда:

„1. а) Годишният [процент на разходите], който следва да бъде онзи еквивалент на годишна основа на актуалната стойност на всички задължения (заеми, погасявания и разходи), бъдещи или съществуващи, договорени между кредитора и кредитополучателя, […] се изчислява в съответствие с математическата формула, изведена в приложение II.

б) Четири примера на метода за изчисляване са илюстрирани в приложение III.

2. С цел изчисляването на годишния [процент на разходите], „общият разход [по] кредита за потребителя“, така както е определен в член 1, параграф 2, буква г), следва да бъде уточнен, с изключение на следните разходи:

i) разходи, изплащани от кредитополучателя, за неспазване на [някое] от неговите парични задължения, определени в кредитното споразумение;

[…]

iii) разходи за трансфера на капитали и разходи за поддържане на сметка, предназначена за получаване на плащанията за погасяване на кредита, плащания на лихвите и други разходи, освен когато потребителят не разполага [в рамките на разумното] със свобода на избор в тази област, и когато такива разходи са ненормално високи; настоящата разпоредба, обаче, не се прилага за разходите по събирането на такива погасявания или плащания, независимо дали са извършени в брой или по друг начин;

[…]

4. а) Годишният [процент на разходите] се изчислява в момента, в който кредитният договор е сключен, без това да засяга разпоредбите на член 3 относно рекламите и специалните оферти.

б) Изчисляването следва да бъде извършено, базирайки се на хипотезата, че кредитният договор е валиден по време на договорения период, и че кредиторът и потребителят изпълняват задълженията си в сроковете и до договорените дати.

6. В случая на кредитни договори, съдържащи клаузи, допускащи промени в лихвения процент и в размера или нивото на другите разходи, които са включени в [годишния процент на разходите], но неопределени количествено във времето, в което се изчислява [годишният процент на разходите], той се изчислява, базирайки се на хипотезата, че лихвата и другите разходи остават фиксирани и ще се прилагат до изтичането на кредитния договор.

[…]“.

6 Член 4 от Директива 87/102 гласи:

„1. Договорите за кредит се изготвят в писмена форма. Потребителят получава екземпляр от писмения договор.

2. Писменият договор включва:

а) посочване на [годишния процент на разходите];

б) посочване на условията, при които [годишният процент на разходите] може да бъде променен;

в) [посочване] на размера, броя и честотата или на датите на плащанията, които потребителят трябва да направи за погасяване на кредита, както и плащанията по лихви и други разходи; общият размер на тези плащания следва също така да бъде посочен, когато това е възможно;

г) [посочване] на елементите на разхода, посочени в член 1а, параграф 2, с изключение на разноските, свързани с нарушаването на договорните задължения, които не са включени в изчисляването на [годишния процент на разходите], но които трябва да бъдат заплатени от потребителя при определени обстоятелства, както и [списък], идентифициращ[...] такива обстоятелства. Когато точният размер на тези елементи е известен, сборът им следва да бъде посочен; ако случаят не е такъв, или метод за изчисляване или колкото е възможно по-точно оценяване трябва да бъдат предоставени, когато това е възможно.

В случаите, когато не е възможно да се посочи [годишният процент на разходите], на потребителя се предоставя задоволителна информация в писмения договор. Тази информация включва поне информацията, предоставена в член 6, параграф 1, второ тире.

[…]“.

7 Член 6, параграфи 1 и 2 от Директива 87/102 предвижда:

„1. Независимо от изключението, предвидено в член 2, параграф 1, буква д), когато има договор между кредитна или финансова институция и потребител за отпускането на кредит под формата на авансово плащане по текуща сметка, различна от сметките, свързани с кредитна карта, потребителят е информиран по време или преди сключването на договора:

— за горната граница на кредита, ако има такава,

— за годишния лихвен процент и разноските, приложими от момента на сключването на договора, и условията, при които те могат да бъдат променяни,

— за процедурата по прекратяване на договора.

Тази информация се потвърждава писмено.

2. Освен това през времетраенето на договора потребителят е информиран за всяка промяна на годишния лихвен процент или на съответните разноски в момента, в който настъпят. Такава информация може да бъде дадена в извлечение по сметка или по какъвто и да е друг начин, приемлив за държавите членки".

8 Член 14 от тази директива гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че кредитните споразумения не дерогират, в ущърб на потребителя, разпоредбите на националното законодателство, въвеждащи или съответстващи на настоящата директива.

2. Държавите членки гарантират освен това, че разпоредбите, които приемат за въвеждането на настоящата директива, не се заобикалят в резултат на начина, по който са формулирани споразуменията, в частност чрез разпределянето на размера на кредита в няколко договора".

9 Член 15 от споменатата директива посочва:

„Настоящата директива не е пречка държавите членки да запазят или да приемат по-строги разпоредби за защита на потребителите, съвместими със задълженията им по договора".

Директива 2008/48/ЕО

10 Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, стр. 66, поправки в ОВ L 207, 11.8.2009 г., стр. 14 и ОВ L 199, 31.7.2010 г., стр. 40) предвижда общо задължение за кредитора да информира потребителя на преддоговорния етап, както и в договора за заем, относно някои данни, сред които годишният процент на разходите (наричан по-нататък „ГПР“). Приложение I към тази директива предвижда хармонизиран метод за изчисляване на ГПР.

11 В съответствие с членове 27 и 29 от Директива 2008/48 нейният срок за транспониране е изтекъл на 12 май 2010 г. — датата, на която е отменена Директива 87/102.

Директива 93/13

12 Член 3 от Директива 93/13 гласи:

„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора [за страните].

2. Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия.

Фактът, че някои аспекти от дадена клауза или някоя отделна клауза са индивидуално договорени, не изключва приложението на настоящия член към останалата част на договора, ако общата преценка на договора сочи, че той е договор с общи условия.

Когато продавач или доставчик твърди, че клауза от договор с общи условия е договорена индивидуално, той следва да докаже това с факти.

3. Приложението съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни".

13 Член 4 от тази директива предвижда:

„1. Без да се засяга член 7, преценката за неравноправност на дадена клауза се извършва, като се отчита характер[ът] на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича.

2. Преценката за неравноправния характер на клаузите не се свързва нито с основния предмет на договора, нито със съответствието на цената и възнаграждението, от една страна, и [...] доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език".

14 Член 5 от посочената директива гласи следното:

„При договори, в които всички или определени клаузи се предлагат на потребителя в писмен вид, тези условия се съставят на ясен и разбираем език. При наличие на съмнение за смисъла на определена клауза, тя се тълкува в най-благоприятен за потребителя смисъл. Настоящото правило не се прилага във връзка с процедурите по реда на член 7, параграф 2“.

15 Съгласно член 6, параграф 1 от същата директива „[д]ържавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.

16 Член 7 от Директива 93/13 предвижда:

„1. Държавите членки [гарантират], че в интерес на потребителите и конкурентите, [съществуват] подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици.

2. Посочените в параграф 1 мерки включват разпоредби, даващи възможност на лица или организации, които имат правен интерес от защитата на потребителите, по смисъла на националното законодателство, да сезират, при условията на националното право, съд или компетентен административен орган, които да решат дали клаузите на договора, изготвени с цел […] общо използване са

неравноправни, и да предприемат подходящи и ефективни мерки по преустановяване на продължаваща употреба на подобни клаузи.

3. С оглед на действащото национално законодателство, правните средства за защита, посочени в параграф 2, може да са насочени отделно, или заедно, срещу [няколко] продавачи или доставчици от един и същ икономически сектор, или техни сдружения, които използват или препоръчват употребата на същите, или подобни по смисъл, [общи условия на договори]".

17 Съгласно член 8 от Директива 93/13 „[д]ържавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на [тази] директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите".

18 Точка 1, буква д) от приложението към тази директива, отнасящо се до условията, посочени в член 3, параграф 3 от нея, споменава „условия, които имат за предмет или резултат: […] д) […] от потребителя [да] се изисква неоснователно висока неустойка като компенсация, когато не изпълни задълженията си".

Словашка правна уредба

19 Член 52 от Гражданския кодекс гласи:

„1) „Договор, сключен с потребител" е всеки договор, сключен между доставчик и потребител, независимо от правната му форма.

2) Условията на договор, сключен с потребител, както и всички други разпоредби, уреждащи правоотношението, по което потребителят е поел задължения, винаги се прилагат в смисъл, благоприятен за потребителя като страна по договора. Различните споразумения или договори, чието съдържание или цел е насочено или насочена към заобикаляне на тези разпоредби, са недействителни.

[…]

4) „Потребител“ е всяко физическо лице, което при сключването или изпълнението на потребителски договор не действа в рамките на неговата търговска или друга стопанска дейност“.

20 Член 53 от този кодекс предвижда:

„1) Договорите, сключени с потребител, не трябва да съдържат разпоредби, които създават, във вреда на потребителя, значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на договарящите се страни (неравноправна клауза). Не се счита за неравноправна клауза, свързана с основния предмет на изпълнението и със съответствието на цената, ако е съставена точно, ясно и разбираемо или ако неравноправната клауза е уговорена индивидуално.

[…]

4) Считат се за неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител, по-специално разпоредбите, които:

[…]

д) налагат като санкция на потребителя, който не е изпълнил задълженията си, неоснователно висока неустойка,

[…]

5) Неравноправните клаузи в договор сключен с потребител, са недействителни."

21 Член 4 от Закон № 258/2001 за потребителските кредити в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство, гласи:

„Договор за потребителски кредит

1) Договорът за потребителски кредит се сключва в писмена форма като условие за действителност и потребителят получава екземпляр от него.

2) Договорът за потребителски кредит трябва да съдържа, освен общата информация,

[…]

й) годишния процент на разходите и всички свързани с кредита разноски в тежест на потребителя, изчислени въз основа на валидни към момента на сключването на договора данни,

[…]

Ако договорът за потребителски кредит не съдържа информацията, посочена в параграф 2, [буква] […] й), предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноски“.

22 Член 45 от Закон № 244/2002 за арбитражното производство в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство, гласи:

„1) Юрисдикцията, компетентна да приложи или да изпълни решение съгласно специалната правна уредба, прекратява по искане на страната в производството, срещу която е разпоредено прилагането на арбитражно решение, производството по прилагане на решението или изпълнителното производство.

[…]

в) когато арбитражното решение налага на страната в арбитражното производство извършването на престация, която е практически невъзможна, забранена от закона или противоречи на добрите нрави.

2) Юрисдикцията, компетентна да приложи или да изпълни решение съгласно специалната правна уредба, прекратява, включително служебно, прилагането на арбитражно решение или производството за изпълнението му, когато установи нарушения по смисъла на параграф 1, буква б) или в) в арбитражното производство".

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

23 На 26 февруари 2008 г. г-жа Korčkovská, лице с увреждания, което получава пенсия за инвалидност с месечен размер от около 370 EUR, сключва с Pohotovosť договор за кредит, чиито общи условия са следните. Размерът на дадената в заем сума възлиза на 20 000 SKK (663,88 EUR), а разноските по кредита са 19 120 SKK (634,67 EUR). Г-жа Korčkovská се задължава да погаси главницата и разноските в срок от една година с месечни вноски от 3 260 SKK (108,21 EUR). Според запитващата юрисдикция при това положение ГПР на този кредит достига 95,6 %, но този процент изобщо не се споменава като такъв нито в общите условия по заемите, предоставяни от Pohotovosť, нито в сключения договор за заем.

24 По силата на член 4 от тези общи условия, ако длъжникът не издължи в пълен размер две последователни месечни вноски, цялото вземане става незабавно изискуемо. Освен това в такъв случай член 6 от посочените общи условия предвижда изплащането на ежедневни лихви за забава, които достигат 0,25 % от дължимата сума и текат от момента на настъпване на изискуемостта на вземането до датата на неговото окончателно удовлетворяване. Така тази неустойка съответства на годишна ставка от 91,25 %. Впрочем в това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че според словашкото право неустойките, предвидени като мораторни лихви по граждански дела, не трябва да надхвърлят основните лихвени проценти на Централната европейска банка, които понастоящем са 1 %, увеличени с 8 %, или общо 9 %.

25 Член 17 от същите общи условия предвижда, че споровете във връзка с договори за кредит се решават или в Братислава от Stály rozhodcovský súd (постоянен арбитражен съд), или от компетентна национална юрисдикция, избрана от договарящата страна, предявила иска. Освен това съгласно член 19 от тези условия всички отношения между заемодателя и заемателя се уреждат от разпоредбите на Търговския кодекс, а не на Гражданския кодекс. Запитващата юрисдикция добавя, че разглежданият по главното производство договор упълномощава адвокат, който да представлява г-жа Korčkovská.

26 Тъй като г-жа Korčkovská не издължава две последователни месечни вноски, на 9 октомври 2008 г. Pohotovosť сезира Stály rozhodcovský súd, който на 3 ноември 2008 г. постановява арбитражно решение, с което я осъжда да плати на това дружество по-конкретно сумата от 48 820 SKK (1 620,53 EUR), както и лихви за забава в размер на 39 120 SKK (1 298,55 EUR) и съдебни разноски в размер на 9 928 SKK (329,55 EUR). Това решение придобива сила на пресъдено нещо на 15 декември 2008 г. и подлежи на изпълнение от 18 декември 2009 г.

27 Въз основа на посоченото решение на 9 март 2009 г. съдебен изпълнител иска от Okresný súd Stará Ľubovňa (Районен съд, Stará Ľubovňa) да допусне принудително изпълнение за сумата 3 467 EUR. С определение от 31 юли 2009 г. тази юрисдикция спира изпълнителното производство, като се позовава на засягане на правилата на морала, що се отнася до съдебните разноски на законния представител на взискателя в изпълнителното производство, които надвишават сумата от 94,61 EUR, както и що се отнася до получаването на лихви за забава в размер на 0,25 % на ден, или сума от 1 298,52 EUR, които текат от 21 юли 2008 г. до момента на погасяването на дълга.

28 На 26 август 2009 г. Pohotovosť обжалва това определение пред Krajský súd v Prešove (Окръжен съд, Prešov). Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenska (словашка асоциация на потребителите, наричана по-нататък „Asociácia“) е допусната да представи становище в подкрепа на г-жа Korčkovská, в което тя

по-специално уведомява тази юрисдикция за високия брой образувани по искане на Pohotovosť изпълнителни производства в Словакия. Впрочем според Asociácia общите условия по предоставените от това дружество заеми съдържат неравноправни клаузи и представляват нелоялни търговски практики, поради което тя предлага на запитващата юрисдикция да сезира Съда на основание на член 267 ДФЕС.

29 Тъй като освен това счита, че жалбата, подадена от Asociácia, съдържа факти, които е длъжен да разгледа служебно, Krajský súd v Prešove решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) а) Трябва ли да се счита, че посочването на общия разход по кредита за потребителя, изразен в проценти ([ГПР]), е от такова значение, че когато липсва в договора, не може да се приеме, че стойността на потребителския кредит е посочена прозрачно и достатъчно ясно?

б) Позволява ли правната уредба относно защитата на потребителите, съдържаща се в Директива 93/13[...], да се квалифицира като неравноправна и клауза в договор за потребителски кредит относно разхода по кредита, поради това че не е достатъчно прозрачна и разбираема, когато в договора не е посочен процентът на общия разход по потребителския кредит и когато цената е посочена само като парична сума, включваща различни разноски, посочени, от една страна, в договора, и от друга — в общите условия за продажба?

2) а) Трябва ли Директива 93/13[...] да се тълкува в смисъл, че национална юрисдикция, сезирана с молба за допускане на принудително изпълнение на арбитражно решение, придобило сила на пресъдено нещо и постановено неприсъствено, в отсъствието на потребителя, трябва да пре-

цени, включително служебно, когато разполага с необходимата за тази цел информация относно фактическото и правното положение, дали е несъразмерна неустойка, предвидена в договор за кредит, сключен между предоставящо кредити лице и потребител, при положение че по силата на националните процесуални разпоредби такава преценка може да се извърши и в рамките на подобни производства по националното право?

б) Когато е предвидена несъразмерна неустойка за неизпълнение на задълженията на потребителя, следва ли посочената юрисдикция да изведе от това обстоятелство всички произтичащи от националното право последици, за да се увери, че тази клауза няма да е противопоставима на въпросния потребител?

в) Може ли клауза, която предвижда неустойка в размер на 0,25 % на ден, тоест в размер на 91,25 % на година, върху размера на кредита да се квалифицира като неравноправна поради своя несъразмерен характер?

3) Дава ли правната уредба относно защитата на потребителите, произтичаща от прилагането към договорите за потребителски кредити на нормите на Съюза (Директива 93/13[…], Директива 2008/48[…] за отмяна на Директива 87/102[…]), право на съда, когато с договор се заобикалят разпоредбите за защита на потребителите в областта на потребителските кредити и вече е подадена молба за изпълнение на постановено въз основа на такъв договор арбитражно решение, да прекрати принудителното изпълнение или да го допусне при понасяне на разноските от кредитора и само до размера на неиздължената част от предоставения кредит, доколкото по смисъла на националните разпоредби е възможно да се извърши такава преценка на арбитражното решение и съдът разполага с необходимата информация относно фактическото и правното положение?“.

По преюдициалните въпроси

30 Съгласно член 104, параграф 3, първа алинея от неговия процедурен правилник, когато отговорът на преюдициален въпрос се налага недвусмислено от съдебната практика, Съдът, след изслушване на генералния адвокат, може по всяко време да се произнесе с мотивирано определение.

31 Съдът счита, че случаят по настоящото дело е такъв.

По допустимостта

32 Pohotovosť изтъква в писменото си становище, от една страна, че на някои от преюдициалните въпроси може да се отговори с определение, постановено на основание член 104, параграф 3 от Процедурния правилник. От друга страна, то по-специално поддържа, че първият и третият въпрос не се отнасят до тълкуването на правото на Съюза и че запитващата юрисдикция като цяло не е спазила своето задължение да реши въпросите във връзка с националното право, преди да сезира Съда чрез предвидения в член 267 ДФЕС механизъм.

33 В това отношение е достатъчно да се напомни, че дори според обстоятелствата да може да има предимства от това свързаните с националното право проблеми да са разрешени към момента на запитването до Съда, националните юрисдикции разполагат с възможно най-широко право да сезират Съда, ако счетат, че висящото пред тях дело повдига въпроси, налагащи тълкуване или преценка на валидността на разпоредбите на правото на Съюза, по които те следва да се

произнесат (Решение на Съда от 22 юни 2010 г. по дело Melki и Abdeli, C-188/10 и C-189/10, Сборник, стр. I-5667, точка 41 и цитираната съдебна практика).

34 Що се отнася до формулираните от запитващата юрисдикция въпроси, трябва да се посочи, че те се отнасят до тълкуването на правото на Съюза.

35 Ето защо следва да се отговори на тези въпроси, отправени от Krajský súd v Prešove.

По втория въпрос, буква а)

36 С втория си въпрос, буква а), който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция иска да установи дали в приложение на Директива 93/13 национална юрисдикция, сезирана с молба за допускане на принудително изпълнение на арбитражно решение, придобило сила на пресъдено нещо и постановено неприсъствено, в отсъствието на потребителя, е длъжна включително служебно да прецени, когато разполага с необходимата за тази цел информация относно фактическото и правното положение, дали е неравноправна неустойка, предвидена в сключен между кредитора и потребителя договор за кредит и приложена с посоченото решение, при положение че по силата на националните процесуални разпоредби такава преценка може да се извърши в рамките на подобни производства по националното право.

37 Съгласно установената съдебна практика въведената с Директива 93/13 система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на възможностите си да преговаря, така и на степента си на информираност, като това положение води до приемането от негова страна на условията, установени

предварително от продавача или доставчика, без да може да повлияе на съдържанието им (Решение от 27 юни 2000 г. по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, C-240/98—C-244/98, Recueil, стр. I-4941, точка 25, както и Решение от 26 октомври 2006 г. по дело Mostaza Claro, C-168/05, Recueil, стр. I-10421, точка 25).

38 С оглед на това положение на по-слаба страна член 6, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда, че неравноправните клаузи не са обвързващи за потребителя. Както следва от съдебната практика, касае се за императивна разпоредба, целяща замяната на формалното равновесие, което договорът установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях (Решение по дело Mostaza Claro, посочено по-горе, точка 36 и Решение от 4 юни 2009 г. по дело Pannon GSM, C-243/08, Сборник, стр. I-4713, точка 25).

39 За да се осигури защитата, която се цели с Директива 93/13, Съдът многократно е подчертал, че неравноправното положение на потребителя спрямо продавача или доставчика може да се компенсира само с положителна и външна по отношение на самите страни по договора намеса (Решение по дело Océano Grupo Editorial и Salvat Editores, посочено по-горе, точка 27, Решение по дело Mostaza Claro, посочено по-горе, точка 26 и Решение от 6 октомври 2009 г. по дело Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Сборник, стр. I-9579, точка 31).

40 С оглед на тези принципи Съдът е постановил, че националният съд е длъжен служебно да прецени неравноправния характер на договорна клауза (Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 32).

41 Възможността съдът служебно да провери неравноправния характер на дадена клауза е подходящо средство за постигане на поставената в член 6 от Директива 93/13 цел, а именно да бъде предотвратено обвързването на отделния потребител с неравноправна клауза, което също така способства за постигане на целта по член 7 от тази директива, тъй като такава проверка може да има възпиращ ефект и да допринесе за прекратяване на практиката на продавачите или доставчиците да използват неравноправни клаузи в потребителските договори

(Решение от 21 ноември 2002 г. по дело Cofidis, C-473/00, Recueil, стр. I-10875, точка 32 и Решение по дело Mostaza Claro, посочено по-горе, точка 27).

42 Тази призната на съда възможност се приема като необходима за гарантирането на ефективната защита на потребителя с оглед по-специално на немалкия риск последният да не познава правата си или да среща затруднения при упражняването им (посочени по-горе Решение по дело Cofidis, точка 33 и Решение по дело Mostaza Claro, точка 28).

43 Така защитата, която посочената директива предоставя на потребителите, обхваща и случаите, в които потребителят, който е сключил с продавач или доставчик договор, съдържащ неравноправна клауза, не се позовава на неравноправния характер на тази клауза или защото не познава своите права, или защото е разубеден да се позове на тях поради разноските, които биха произтекли от едно съдебно производство (Решение по дело Cofidis, посочено по-горе, точка 34).

44 Такава защита е обоснована на по-силно основание когато, както очевидно счита запитващата юрисдикция в преюдициалното запитване, разглежданият по главното дело договор за кредит упълномощава избран от кредитора адвокат да представлява потребителя длъжник, който може да избере да бъде представляван от друг адвокат само ако издължи договорна неустойка, представляваща 15 % от размера на кредита.

45 Наистина съгласно практиката на Съда правото на Съюза не налага на националната юрисдикция да не прилага вътрешните процесуалноправни норми, които придават сила на пресъдено нещо на дадено решение, например на арбитражно решение, дори ако това би позволило да се отстрани допуснато с въпросното решение нарушение на разпоредба от правото на Съюза, независимо от

естеството на това нарушение (Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 37).

46 В това отношение Съдът вече е имал възможност да уточни, че за да се гарантира стабилността на правото и на правоотношенията, както и доброто правораздаване, е необходимо съдебните решения, които са станали окончателни след изчерпване на наличните способи за защита или след изтичане на предвидените за тази защита срокове, да не могат повече да бъдат оспорвани (Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 36 и цитираната съдебна практика).

47 Така при липсата на правна уредба на Съюза в тази област редът и условията за прилагане на принципа за силата на пресъдено нещо се определят във вътрешния правен ред на държавите членки по силата на принципа за процесуалната автономия на последните. Този ред и тези условия обаче не трябва да са по-неблагоприятни от прилаганите към подобни вътрешни положения (принцип на равностойност), нито да са определени така, че да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) (Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 38).

48 Що се отнася до принципа на равностойност, той изисква условията, предвидени в националното право във връзка със служебното прилагане на норма от правото на Съюза, да не бъдат по-неблагоприятни от условията относно служебното прилагане на вътрешноправна норма от същия ранг (Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 49 и цитираната съдебна практика).

49 В това отношение обаче следва да се уточни, че член 6, параграф 1 от Директива 93/13 е императивна разпоредба. Освен това е важно да се отбележи, че съгласно практиката на Съда тази директива в своята цялост представлява необходима мярка за осъществяване на поверените на Европейския съюз задачи, и по-конкретно за повишаване на жизнения стандарт и на качеството на живот

на цялата негова територия (вж. посочените по-горе Решение по дело Mostaza Claro, точка 37, както и Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, точка 51).

50 Така предвид естеството и значението на обществения интерес, на който се основава гарантираната от Директива 93/13 защита на потребителите, член 6 от нея трябва да се приеме за разпоредба, равностойна на националните норми, които имат ранг на норми от публичен ред във вътрешния правопорядък (Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 52).

51 От посоченото по-специално следва, че когато националният съд, сезиран с молба за допускане на принудително изпълнение на окончателно арбитражно решение, трябва съгласно вътрешните процесуалноправни норми да прецени служебно противоречието между арбитражна клауза и националните норми от публичен ред, той е длъжен също служебно да прецени дали тази клауза е неравноправна с оглед на член 6 от посочената директива, когато разполага с необходимата за това правна и фактическа информация (вж. в този смисъл посочените по-горе Решение по дело Pannon GSM, точка 32 и Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, точка 53).

52 В делото по главното производство е ясно, съгласно предоставените от запитващата юрисдикция сведения, че правната уредба относно арбитражното производство налага на съда да прекрати изпълнението на предвидена в арбитражно решение престация, когато тази престация е забранена от закона или противоречи на добрите нрави. Тази юрисдикция впрочем счита, че всяка неравноправна клауза, съдържаща се в договор, сключен с потребител, противоречи на добрите нрави по смисъла на националното право, тъй като създава във вреда на потребителя, въпреки изискването за добросъвестност, значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на продавача или доставчика и правата и задълженията на посочения потребител.

53 Така по същия начин както в контекста на делото, по което е постановено Решение Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, в случай като този по главното производство, когато сезираният във връзка с допускане на изпълнението на арбитражно решение съд може да прекрати, включително служебно, прилагането на това арбитражно решение, ако последното налага на съответната страна практически невъзможна, забранена от закона или противоречаща на добрите нрави престация, този съд е длъжен, след като разполага с необходимата за целта информация относно правното и фактическото положение в случая, в рамките на изпълнителното производство да прецени, включително служебно, дали е неравноправна неустойката, предвидена от договор за кредит, сключен между предоставящо кредит лице и потребител.

54 Ето защо на втория въпрос, буква а) следва да се отговори, че Директива 93/13 налага на националната юрисдикция, сезирана с молба за допускане на принудително изпълнение на арбитражно решение, придобило сила на пресъдено нещо и постановено неприсъствено, в отсъствието на потребителя, да прецени, включително служебно, дали е неравноправна неустойка, предвидена в сключен между предоставящо кредит лице и потребител договор за кредит и приложена с посоченото решение, когато тази юрисдикция разполага с необходимата за целта информация относно фактическото и правното положение и когато по силата на националните процесуални разпоредби посочената юрисдикция може да извърши такава преценка в рамките на подобни производства по националното право.

По втория въпрос, букви б) и в)

55 С втория си въпрос, букви б) и в) запитващата юрисдикция иска да установи, от една страна, дали съдържаща се в договор за кредит клауза, която предвижда, в случай на неплащане от страна на потребителя, неустойка за всеки просрочен ден, достигаща 0,25 % от размера на кредита, или 91,25 % от този размер за година, може да се счита за неравноправна по смисъла на членове 3 и 4 от Директива 93/13 поради своя несъразмерен характер, и от друга страна, при утвърдителен

отговор, дали националната юрисдикция, установила този несъразмерен характер, следва да приеме тази клауза за непротивопоставима на потребителя.

56 В това отношение следва да се приеме, че като се позовава на понятията за добросъвестност и за значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните, член 3 от Директива 93/13 определя само абстрактно факторите, придаващи неравноправен характер на договорна клауза, която не е била договорена индивидуално (вж. в този смисъл Решение от 7 май 2002 г. по дело Комисия/Швеция, C-478/99, Recueil, стр. I-4147, точка 17 и Решение от 1 април 2004 г. по дело Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, Recueil, стр. I-3403, точка 19).

57 Член 3, параграф 2 от посочената директива обаче предвижда, че не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, поспециално във връзка с договори с общи условия, какъвто очевидно е случаят в делото по главното производство.

58 Приложението, към което препраща член 3, параграф 3 от Директива 93/13, съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни, сред които според точка 1, буква д) от посоченото приложение са клаузите, които „имат за предмет или резултат […] от потребителя [да] се изисква неоснователно висока неустойка като компенсация, когато не изпълни задълженията си“.

59 Що се отнася до въпроса дали конкретна договорна клауза има неравноправен характер, член 4 от Директива 93/13 посочва, че отговорът трябва да се даде, като се отчита характерът на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и като се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване. Следва да се отбележи, че в този контекст също трябва да се преценят последиците, които посочената клауза може да има

в рамките на приложимото към договора право, което налага разглеждане на националната правна система (Решение по дело Freiburger Kommunalbauten, посочено по-горе, точка 21).

60 Оттук следва, че Съдът може, при упражняване на предоставеното му от член 267 ДФЕС правомощие да тълкува правото на Съюза, да тълкува използваните от законодателя на Съюза общи критерии за определяне на понятието за неравноправна клауза. За сметка на това той не може да се произнася по прилагането на тези общи критерии към определена клауза, която трябва да се разглежда в зависимост от конкретните обстоятелства по съответното дело, така че националният съд трябва да определи дали договорна клауза като разглежданата по главното производство, която съгласно констатациите на запитващата юрисдикция предвижда неоснователно висока неустойка, трябва да се счита за неравноправна от гледна точка на всички обстоятелства, довели до сключването на договора (вж. в този смисъл Решение по дело Freiburger Kommunalbauten, посочено по-горе, точки 22 и 25).

61 Следователно, ако тази юрисдикция стигне до извода, че разглежданата по главното производство клауза е неравноправна по смисъла на Директива 93/13, необходимо е да се напомни, че такава клауза в съответствие с член 6, параграф 1 от тази директива не трябва да обвързва потребителя при условията на националното право, и че освен това по силата на същата тази разпоредба посочената юрисдикция трябва да прецени дали договорът може да се изпълнява и без тази евентуална неравноправна клауза.

62 Ето защо при това положение посочената юрисдикция трябва да изведе всички последици, произтичащи съгласно националното право от заключението за неравноправност на клаузата, за да гарантира, че тя не е обвързваща за потребителя (вж. в този смисъл Решение по дело Asturcom Telecomunicaciones, посочено по-горе, точка 59).

63 С оглед на посоченото по-горе на втория въпрос, букви б) и в) следва да се отговори, че съответната национална юрисдикция следва да определи дали клауза от договор за кредит като разглежданата по главното производство, която съгласно констатациите на тази юрисдикция предвижда неустойка с неоснователно висок размер в тежест на потребителя, трябва да се счита с оглед на всички обстоятелства, довели до сключването на този договор, за неравноправна по смисъла на членове 3 и 4 от Директива 93/13. При утвърдителен отговор посочената юрисдикция трябва да изведе всички произтичащи от това последици съгласно националното право, за да гарантира, че посочената клауза не е обвързваща за този потребител.

По първия въпрос

64 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали посочването на ГПР в договор за потребителски кредит, предвидено в член 4, параграф 2, буква а) от Директива 87/102, представлява съществена информация в този вид договор и следователно дали липсата му позволява да се приеме по смисъла на член 4, параграф 2 от Директива 93/13, че клаузите на този договор не са изразени на ясен и разбираем език, така че тази юрисдикция да може да прецени евентуално неравноправния характер на клаузата за разхода по този кредит по смисъла на член 3 от посочената директива.

65 В самото начало следва да се отбележи, че предвид момента на сключване на разглеждания по главното дело договор за заем и съдържащите се в точка 11 от настоящото определение уточнения, на настоящия преюдициален въпрос следва да се отговори с оглед на Директива 87/102, а не с оглед на Директива 2008/48.

66 В това отношение Съдът вече е постановил, че целта, която преследва Директива 87/102, се състои в осигуряване на минимален стандарт за защита на потребителите в областта на потребителския кредит (Решение от 4 октомври 2007 г. по дело Rampion и Godard, C-429/05, Сборник, стр. I-8017, точка 47, както и Решение от 23 април 2009 г. по дело Scarpelli, C-509/07, Сборник, стр. I-3311, точка 25). Всъщност тази директива, както е видно от член 15 и от двадесет и пето съображение от нея, според които тя не възпрепятства държавите членки да приемат или да оставят в сила по-строги мерки за защита на потребителя, урежда само минимално сближаване на националните разпоредби относно потребителския кредит (Решение по дело Rampion и Godard, посочено по-горе, точка 18).

67 Съдът също така многократно е посочвал, че както е видно от нейните съображения, Директива 87/102 е приета с двойната цел да гарантира, от една страна, изграждането на общ пазар за потребителски кредит (от трето до пето съображение), и от друга страна, защитата на потребителите, сключващи такива договори за кредит (шесто, седмо и девето съображение) (Решение от 23 март 2000 г. по дело Berliner Kindl Brauerei, C-208/98, Recueil, стр. I-1741, точка 20 и Решение от 4 март 2004 г. по дело Cofinoga, C-264/02, Recueil, стр. I-2157, точка 25).

68 Именно от тази гледна точка на защита на потребителите срещу несправедливите условия на кредитиране и за да им позволи да се запознаят с всички условия на бъдещото изпълнение на сключените договори, член 4 от Директива 87/102 изисква при сключването на договорите на заемателите да са известни всички обстоятелства, които могат да имат отражение върху обхвата на техните задължения (вж. Решение по дело Berliner Kindl Brauerei, посочено по-горе, точка 21).

69 Член 4, параграфи 1 и 2 от Директива 87/102 предвижда, че договорът за кредит трябва да се изготви в писмена форма и че в него трябва да е посочен ГПР, както и условията, при които последният може да бъде променян. В член 1а от тази директива се определят условията за изчисляване на ГПР, а в член 4, буква а) от нея се уточнява, че ГПР трябва да се изчисли „в момента, в който кредитният договор е сключен" (вж. в този смисъл Решение по дело Cofinog, посочено по-горе, точка 23).

70 Така това информиране на потребителите относно общия разход по кредита под формата на процент, изчислен съгласно единна математическа формула, има съществено значение. От една страна, тази информация, която според член 3 от Директива 87/102 трябва да бъде съобщена още на етапа на рекламата, допринася за прозрачността на пазара, тъй като позволява на потребителя да сравни офертите за кредити. От друга страна, тя позволява на потребителя да прецени обхвата на своето задължение (Решение по дело Cofinoga, посочено по-горе, точка 26).

71 Следователно в случай като този по главното производство непосочването на ГПР в разглеждания договор за кредит, което е от съществено значение в контекста на Директива 87/102, може да бъде решаващ фактор в рамките на анализа на националната юрисдикция за това дали клауза от договор за заем, която се отнася до неговата стойност и в която не е посочен ГПР, е изразена на ясен и разбираем език по смисъла на член 4 от Директива 93/13.

72 Ако случаят не е такъв, националната юрисдикция е оправомощена да преценява дали такава клауза е неравноправна по смисъла на член 3 от Директива 93/13. Всъщност, дори ако тази клауза може да се анализира като попадаща в изключението, предвидено от посочения член, следва да се напомни, че не се прави преценка на неравноправния характер на посочените в член 4, параграф 2 от тази директива клаузи, независимо че те попадат в приложното поле на Директива 93/13, само ако след разглеждане на всеки отделен случай компетентната национална юрисдикция приеме, че са били изразени от продавача или доставчика на ясен и разбираем език (вж. Решение от 3 юни 2010 г. по дело Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Сборник, стр. I-4785, точка 32).

73 Така в делото по главното производство е възможна преценка от гледна точка на Директива 93/13 на неравноправния характер на клаузата от договора за заем, в която не се посочва ГПР, и в това отношение, както бе посочено в точка 53 от настоящото определение, националният съд има възможност служебно да прецени подобна клауза. При това положение, както бе припомнено в точка 60 от настоящото определение, запитващата юрисдикция трябва да прецени дали, с оглед на всички обстоятелства, довели до сключването на разглеждания

по главното производство договор, непосочването на ГПР в клауза на договор за потребителски кредит, отнасяща се до стойността на този кредит, може да придаде на посочената клауза неравноправен характер по смисъла на членове 3 и 4 от Директива 93/13.

74 От сведенията, предоставени от запитващата юрисдикция, обаче е видно, че съгласно член 4 от Закон № 258/2001 за потребителските кредити — законът, който транспонира Директива 87/102, — в договора за потребителски кредит трябва да се посочи ГПР, като при непосочването му предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноски.

75 Впрочем член 14 от посочената директива налага на държавите членки да гарантират, че кредитните споразумения не дерогират, във вреда на потребителя, разпоредбите на националното законодателство, въвеждащи или съответстващи на тази директива.

76 Ето защо при обстоятелства като тези по главното производство, без да е необходима преценка от гледна точка на Директива 93/13 на неравноправния характер на клаузата, в която не е посочен ГПР, Директива 87/102 трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националния съд служебно да прилага разпоредбите, които транспонират във вътрешното право член 4 от последната директива и предвиждат, че при непосочването на ГПР в договор за потребителски кредит предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноски (вж. по аналогия, относно член 11, параграф 2 от Директива 87/102, Решение по дело Rampion и Godard, посочено по-горе, точка 69).

77 Следователно на първия въпрос трябва да се отговори, че при обстоятелства като тези по главното производство непосочването на ГПР в договор за потребителски кредит, което е от съществено значение в контекста на Директива 87/102, може да представлява решаващ фактор в рамките на анализа на

националната юрисдикция за това дали клауза от договор за потребителски кредит, която се отнася до неговата стойност и в която не е посочен ГПР, е изразена на ясен и разбираем език по смисъла на член 4 от Директива 93/13. Ако случаят не е такъв, тази юрисдикция има възможност да прецени включително служебно дали, с оглед на всички обстоятелства, довели до сключването на този договор, непосочването на ГПР в негова клауза, отнасяща се до стойността на този кредит, може да придаде на тази клауза неравноправен характер по смисъла на членове 3 и 4 от Директива 93/13. При все това въпреки предоставената възможност посоченият договор да се прецени от гледна точка на Директива 93/13, Директива 87/102 трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националния съд служебно да прилага разпоредбите, които транспонират във вътрешното право член 4 от последната директива и предвиждат, че при непосочване на ГПР в договор за потребителски кредит предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноски.

По третия въпрос

78 С този въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали при обстоятелства като тези по главното производство и в случай че стигне до извода, че разпоредбите на Директиви 87/102 и 93/13 не са били спазени, е оправомощена, по силата на правната уредба на Съюза относно защитата на потребителите, да прекрати или да ограничи изпълнението на окончателно арбитражно решение, постановено по силата на предвидена в договора за заем арбитражна клауза.

79 В това отношение следва да се припомни, че в рамките на член 267 ДФЕС Съдът не е оправомощен да прилага нормите на правото на Съюза към определен случай, а само да се произнася по тълкуването на Договора и на актовете, приети

от институциите на Съюза (Решение от 6 октомври 2005 г. по дело MyTravel, C-291/03, Recueil, стр. I-8477, точка 43 и цитираната съдебна практика).

80 С настоящия въпрос обаче запитващата юрисдикция цели да получи от Съда указание дали при обстоятелства като тези по главното производство, предвид отговорите, предоставени от Съда на първия и на втория въпрос, тя може, в приложение на правото на Съюза и на националното право, да ограничи изпълнението на окончателното арбитражно решение по главното производство само до размера на неиздължената част от потребителския кредит.

81 Доколкото отговорът на такъв въпрос налага Съдът да се произнесе по конкретното прилагане към фактите по делото на правните норми, тълкувани в рамките на първите два въпроса, и доколкото запитващата юрисдикция при всички случаи разполага, въз основа на отговорите на посочените въпроси, с насоките за тълкуване, които са ѝ необходими за разрешаване на спора, с който е сезирана, на настоящия въпрос не следва да се отговаря.

По съдебните разноски

82 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (осми състав) определи:

1) **Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори налага на националната юрисдикция, сезирана с молба за допускане на принудително изпълнение на арбитражно решение, придобило сила на пресъдено нещо и постановено неприсъствено, в отсъствието на потребителя, да прецени, включително служебно, дали е неравноправна неустойка, предвидена в сключен между предоставящо кредит лице и потребител договор за кредит и приложена с посоченото решение, когато тази юрисдикция разполага с необходимата за целта информация относно фактическото и правното положение и когато по силата на националните процесуални разпоредби посочената юрисдикция може да извърши такава преценка в рамките на подобни производства по националното право.**

2) **Съответната национална юрисдикция следва да определи дали клауза от договор за кредит като разглежданата по главното производство, която съгласно констатациите на тази юрисдикция предвижда неустойка с неоснователно висок размер в тежест на потребителя, трябва да се счита, с оглед на всички обстоятелства, довели до сключването на този договор, за неравноправна по смисъла на членове 3 и 4 от Директива 93/13. При утвърдителен отговор посочената юрисдикция трябва да изведе всички произтичащи от това последици съгласно националното право, за да гарантира, че посочената клауза не е обвързваща за този потребител.**

3) **При обстоятелства като тези по главното производство непосочването на годишния процент на разходите в договор за потребителски кредит, което е от съществено значение в контекста на Директива 87/102/ЕИО на Съвета от 22 декември 1986 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит, изменена с Директива 98/7/ЕО**

на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 г., може да представлява решаващ фактор в рамките на анализа на националната юрисдикция за това дали клауза от договор за потребителски кредит, която се отнася до неговата стойност и в която не е посочен годишният процент на разходите, е изразена на ясен и разбираем език по смисъла на член 4 от Директива 93/13. Ако случаят не е такъв, тази юрисдикция има възможност да прецени, включително служебно, дали с оглед на всички обстоятелства, довели до сключването на този договор, непосочването на годишния процент на разходите в негова клауза, отнасяща се до стойността на този кредит, може да придаде на тази клауза неравноправен характер по смисъла на членове 3 и 4 от Директива 93/13. При все това въпреки предоставената възможност посоченият договор да се прецени от гледна точка на Директива 93/13, Директива 87/102 трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националния съд служебно да прилага разпоредбите, които транспонират във вътрешното право член 4 от последната директива и предвиждат, че при непосочване на годишния процент на разходите в договор за потребителски кредит предоставеният кредит се счита за освободен от лихви и разноски.

Подписи